

Д О Б Р О Т О Љ У Б Љ Е

Φιλοκαλία (=Филокалия) → φιλία (=филия = љубав) + κάλος (=калос = добро, право, лепо)

Добротољубље = ризница духовног бдења и трезвљења, чувар чистоте ума, тајна школа умне молитве, књига образаца вежби и подвига, необманљиви вођа духовног сагледања, рај Светих Отаца, златна плетеница светих врлина, књига препуна Исусовог радовања и уживања, труба која нам поново дозива благодат - збирно речено: сам орган обожења благодаћу Духа Светог.

Вера и молитва = права вера и искрена **умносрдачна молитва је истовремено делатност речју и мишљу, срцем и умом, душом и телом, вољом и снагом**, духовним сагледањем, прозрењем и вежбом, саможртвеним живљењем и подвизавањем, личним упражњавањем и делатном љубављу; она се испољава као Христољубље и Богољубље, и пројављује се као делатно Братољубље и Човекољубље, јер само живот и дело, у свеживотном и свеличном саборном јединству, чине пуноћу православног духовног Предања
...увек су нераздвојно спојени и сједињени **словесност делатна и дело словесно...**

Истинска лепота = највећа Лепота и највеће Добро јесте Љубљени Син Божији и Син Човечији, Богочовек Исус Христос - Он је крајња мета сваког Добротољубља.

По Светом Писму, свима нам је један посао/дело/служба: **живети, радити и служити Богу на славу, и себи и људима на спасење.**

ПРЕПОДОБНИ АВА ИСАИЈА НИТРИЈСКИ (ОТШЕЛНИК)

Ἁγίος Ησαίας ο Αναχωρητής (Αγίος Ισαίας ο Αναхоритис) (???-370) Египат

I - СЛОВА ПРЕПОДОБНОГ ИСАИЈЕ УЧЕНИЦИМА 17-22

СЕДАМНАЕСТО СЛОВО: О помислима при одрицању од света и странствовању

1. Први од свих подвига јесте подвиг странствовања, нарочито ако, удаљивши се у самовање, оставиш своје и пођеш на друго место, носећи савршену веру и наду и крепко срце против својих жеља. Јер, тада ће те окружити непријатељи са многих страна, и почети да те плаше искушењима, великим сиромаштвом и болестима. Они ће те саплитати питањима шта ћеш да радиш ако паднеш у њих, немајући никога ко би се о теби постарао или те познавао. То те благодот Божија испитује да би се пројавила твоја ревност и љубав према Богу.

2. Ако се најзад трајно населиш у усамљеној келији, непријатељи ће почети да у тебе сеју још теже помисли плашљивости, говорећи: 'Човека не спасава усамљеништво, већ испуњавање заповести'. Они ће ти при томе у сећање призвати неке блиске људе по телу и говорити: 'Шта? Зар они нису слуге Божије?' Потом ће у твоје срце полагати помисли о шкодљивости и штетности ваздуха на том месту за тело, све док ти срце не изнемогне од малодушности. Међутим, уколико у твом срцу остану нераздвојни љубав и нада, њихова злоба ти неће ништа наудити. Тако ће се открити твоје раченије, то јест љубав пред Богом, те да више волиш Бога него покој свог тела.

3. Оне који трпе лишавања странствовања, скорб приводи ка нади, а нада их чува од искушења тела. Јер, ти се ниси тек тако удаљио у туђи крај, већ да би се припремио да предузмеш труд борбе са непријатељима и да би се научио да сваког од њих одбијаш у своје време, све док не достигнеш покој бестрашћа, и док их се не ослободиш, победивши сваког од њих у борби у своје време.

4. Велико је дело, чини ми се, победити таштину и напредовати у познању Бога. Онај ко је упао у срамоту лукаве страсти таштине, постаје туђ миру и огорчује се срцем против светих. На крају својих зала, он ће упасти у злу гордост и у наручје лажи. Ти, пак, верни слуго, сакривај свој труд. Са срдачним болом обуздавај језик, да ти га не би отео и предао твојим непријатељима. Делатник Божији одлаже телесне страсти и сва сагрешења своја кроз покајање, чинећи своју душу часном

пред Богом, и припремајући му је као непорочни принос, како би се удостојила да постане Његов храм. Онај, пак, ко воли људску славу не може да постане бестрасан, већ у њему обитавају љубомора и завист. Такав је своју душу предао многим искушењима, и његово срце кољу демони, будући да не може често да удовољава својим жељама. Његов крај је погибао.

5. Ономе ко је стекао смиреноумље, Бог открива грехе, како би их признао и покајао се. Ако се њему присаједини плач и остане са њим, заједно са покајањем, из његове душе ће се изагнати демони. Плач ће је нахранити својом часношћу и својим светим врлинама. Такав се не брине због људских увреда. Непрестано сећање на сопствене грехе код њега постаје оружје које га чува од гнева и осветољубивости, те он трпељиво подноси све што долази. Јер, каква увреда може да дотакне његово срце кад се он сматра тако посрамљеним пред Богом и када пред лицем својим има грехе своје?

6. Ако не будеш могао да поднесеш реч ближњег свога и осветиш му се, у срцу твојем ће се подићи борба, причињавајући ти бол због онога што си чуо и тугу због онога што си рекао. Обузетост том страшћу ће почети да те гњечи, подстичући те да блажиш оне који безмолствују у усамљености и огорчавајући твоје срце према ближњима који, наводно, немају љубави. Међутим, предузми подвиг ради стицања дуготрпељивости које ће победити гнев, и љубави која ће исцелити увређеност. Молитва, пак, ка Богу ће у теби сачувати те врлине. Љубав и дуготрпљење уништавају природни гнев. Уколико истрају у теби, почећеш да се гневиш на демоне, а не на ближњег. Према ближњему ћеш, пак, бити миран, имајући у себи плач и смиреноумље.

7. Онај који узмогне да поднесе грубу реч суровог и неразумног човека ради Бога и ради мира помисли, назваће се син мира. Такав је у стању да увек чува мир душе, тела и духа. Онај у коме ово троје ступе у сагласност међу собом, у коме престану помисли које устају против закона ума, и у коме нестане превара тела, назваће се син мира и у њега ће се уселити Дух Свети. И Он неће одступити од њега, јер је постао Његов.

8. Блажени су они чији су напори разумно успостављени. Јер, они су на тај начин избавили себе од сваког претоваривања и заобишли лукавост демона, нарочито демона страха, који човеку припремају спотицање при сваком добром делу. На ум човека, који се предао неуспављивој пажњи према Богу, он налаже лењост, не би ли га представом о труду одвратио од тог пута.

9. Ако си оставио све видљиво вештаство, пази се од демона туге, то јест да се због оскудности у свему и тескобе живота не лишиш могућности да успеш у великим врлинама као што су: не рачунање себе ни у шта, трпљење увреда и одсуство жеље за знаменитошћу у било ком светском смислу. Ова расположење ће души твојој донети венце, ако се потрудиш да их стекнеш. Нису сиромашни само они који су се одрекли свега и који су осиротели у видљивим стварима, већ и они

који су осиротели сваким злом и који су свагда гладни сећања на Бога. Бестрашће не стичу они који имају видљиву невољу, већ они који се старају о унутарњем човеку и који секу своје прохтеве. Они ће примити венац врлина.

10. Стоји пред срцем својим и пази на чула своја. Ако код тебе сећање буде мировало, видећеш лопове који покушавају да га покраду. Онај који строго пази на помисли, упознаће оне који хоће да уђу и да га оскрнавe.

11. Уколико се о заповестима бринеш са горућим срцем, схватићеш на које начине те смућују они који производе метеж у твојим помислима, уносећи у тебе малодушност и подстичући те да изабереш друго место које у себи нема ничега, због чега би га требало претпоставити ономе на коме боравиш, и саветујући ти: 'Ако се предомислимо, вратићемо се'. Они смућују ум како би маштао и остао празан. Они који су познали њихову подмуклост остају неузнемирени, уносећи Богу благодарност за место које им је дао да у трљењу проводе своје дане. Јер, трпљење, храброст и љубав према труду и зноју јесу захвални, а лењост, малодушност и љубав према покоју ишту место на коме се могу прославити. Њихова чула, услед славе коју им многи указују, постају немоћна и плен страсти их угњетава. Они губе скривено поучавање због расејаности ума и благостања у свему.

12. Свети је још рекао: 'На ум који хоће да се попне на крст пре него што се чула успокоје од немоћи, то јест од болести страстима, наилази гнев Божији, зато што је започео дело које превазилази његове силе, и што најпре није исцелио своја чула'.

13. Ако ти се срце колеба, и не знаш како да га укротиш, схвати да ти је делатност таква да га наводи на колебање, хтео ти то или не хтео. Таква је противприродност Адамова.

14. Ако је твоје срце свом својом природом омрзнуло грех и одстранило се од онога што га порађа, ако си пред себе ставио вечне муке са знањем, ако си се одвојио од свега што вуче ка греху, ако се са разумом молиш свом Саздатељу да буде са тобом, ничим га не жалостећи, већ плачући пред Њим и говорећи: 'Дело Твоје милости јесте да ме избави, јер ја без Твоје помоћи нисам у стању да избегнем из руку мојих непријатеља', и ако при томе пазиш на своје срце како не би ожалостио онога ко те учи по Богу, онда чиниш оно што одговара Исусовој природи. Јер, човек који све испуни, али не стекне послушање, смирење и трпљење, скренуће у оно што је против природе. Ти, међутим, предај све срце своје на послушност Богу, молећи му се и говорећи: 'Госпoде, ја сам пред Тобом. Удостој ме познања Твоје воље. Јер, ја сам не знам шта ми је корисно. Ти се противи непријатељима мојим, јер ја не схватам њихову подмуклост'. Исус неће дозволити да у било чему заблудиш, уколико будеш чинио оно што је по Његовој природи. Међутим, Он се неће побринути о теби ако му се свецело не предаш на послушање, већ испуниш само једну заповест.

15. Поље не противречи земљоделцу који га чисти од корова и сеје природна семена. И ти буди такав према Господу. Природно семе не може да расте заједно са противприродним, јер ће бити загушено. Коров је, наиме, бестиднији. Ни ти се нећеш моћи сачувати од греха ако се не очистиш од телесних жеља.

16. Нећеш моћи да се сачуваш од греха, ако се најпре не сачуваш од онога што га рађа. А ево шта је то: малодушност је зла мајка греха; униније, то јест лењост, рађа својевољност; својевољност и наклоност ка ширини рађају презир према дужности; срце које жели да господари рађа љубав према светским разговорима, рађа жељу за неприличним и некорисним, рађа жељу да се слух окреће ка ономе који осуђује брата, рађа навiku да се слушају и преносе разговори, рађа искање онога што је од овога света, рађа жељу да се поучава и онај који не тражи, рађа жељу да се повреди ближњи. Оно рађа и многа друга зла. Према томе, ко је напредовао или жели да напредује нека се чува са разумом од свега онога што рађа грехе, па ће греси сами од себе ослабити.

17. Онај ко се подвизава да види грехе и њихову горчину, али не брине за спасење, себи припрема ад. Онај ко се боји телесне исцрпљености од подвига неће достићи природно стање. Међутим, Бог је силан да га успокоји ако му припадне са свим трудом својим. Да Геден није наредио да се полупају жбанови, не би се угледала светлост свећа (Судијама 7, 19). Ни човек неће угледати светлост Божанства уколико не презре тело своје. Ни Јаиле, жена Евера Кенеина, не би срушила гордост Сисара да није ишчупала колац од шатора (Судијама 4, 21).

18. Ум који ојача и који се припреми да следи љубав, која гаси све страсти плоти и тела, будући да поседује дуготрпљење, милосрдност, да мрзи завист и гордост, да у свом срцу не мисли ништа што је ниже од природе и да не дозвољава да умом завлада било шта противприродно, почиње да се противи противприродности. Њеном силом он се бори све док противприродност не одвоји од онога што је природно. Примивши на такав начин господство, ум постаје глава душе и учи је да не прима ништа што је противприродно, износећи јој све неправде какве јој је учинила противприродност за све време док је била помешана са природним.

19. Учинивши милост светима Својим, Владика наш Исус је и разбојнике поделио на крсту. Била су двојица, и Он међу њима. Онај са леве стране се смутио, видевши да се раскида његово нечисто пријатељство са оним са десне стране. А онај са десне стране се обратио Исусу, и са смирењем и страхом рекао: „Сети ме се, Господе, кад дођеш у Царство своје“ (Лука 23, 42).

20. Из овога је очигледно да они више нису пријатељи и да леви својим лукавим наговарањима не може деснога да привуче на своју страну. Они који још нису доспели до тог стадијума пута падају и устају, све док на њих не дође милост Божија. Они се не могу спасти без те милости. Према томе,

потребно је са страхом и смирењем доћи себи, слично ономе са десне стране. Смиреноумље ће дати снаге да се поднесе понижење.

21. Онај који се одвоји од леве стране, јасно ће познати грехе своје, нагомилане пред Господом. Јер, он неће видети грехе своје све док се од њих не одели горким одвајањем, то јест покајањем. Они који су доспели до ове мере, обрели су плач и молитву, и стид пред Богом, сећајући се свог лукавог дружења са страстима. Моћан је Бог да укрепи оне који се тајно труде око смирења. Њему част и слава у векове векова. Амин.

ОСАМНАЕСТО СЛОВО: О незлопамћењу

1. Свети апостол је заповедио својим чедима: „Не брините се ни за што, него у свему молитвом и мољењем са захвалношћу казујте Богу жеље ваше“ (Филипљанима 4, 6), „и мир Божији нека влада у срцима вашим“ (Колошанима 3, 15). И Господ у Јеванђељу од Марка говори Својим ученицима: „Праштајте све грехе дужницима својим, да и Отац ваш...опрости вама сагрешења ваша“ (Марко 11, 25). Страшна је ова реч Господња. Она значи да не треба ништа да иштеш од Бога ако приметиш да ти срце није чисто према свима. Јер, иначе вређаш Бога. Будући грешан и имајући жалбу на сличног теби човека, ти говориш Ономе који испитује срца: 'Остави ми грехе моје'. Такав се не моли умом, већ једино устима у незнању. Јер, ко жели да се истински умом моли Богу у Духу Светом и са чистим срцем, пре него што почне са молитвом испитује срце своје, то јест да ли је без жалбе у односу на све људе или није. И ако није, онда се он обмањује када се моли, будући да нико не слуша његову молитву. Тада се не моли твој ум, већ се по навици обављају установљени часови.

2. Према томе, желећи да чисто вршиш дело молитве, испитај најпре свој ум, то јест шта је у њему, да би говорећи: 'Помилуј ме', и ти сам миловао онога који те моли; да би говорећи: 'Опрости ми', и ти сам, јадниче, опраштао; да би говорећи: 'Не опомињи се мојих сагрешења', и ти сам заборављао грехе свога ближњег; да би говорећи: 'Не помињи зла која сам вољно или невољно учинио', и ти сам превиђао свом ближњем. Ако је потребно, ти чак не треба ни да помишљаш ништа у односу на друге људе. Ако ниси дошао до тога, твоја молитва је узалудна: Бог те, сагласно свим Писмима, не слуша. Опрости ми.

3. Још је Господ у молитви у Јеванђељу од Матеја рекао: „И опрости нам дугове наше као што и ми опраштамо дужницима својим“ (Матеј 6, 12). А у Јеванђељу од Луке је рекао: „Ако опростите људима сагрешења њихова, опростиће и вама Отац ваш небески“ (Матеј 6, 14). Код Светог Луке је речено: „Опраштајте, и опростиће вам се“ (Лука 6, 37). Тиме као да је рекао: Ја ти сву љубав предадох, како би и ти своме ближњему учинио оно што себи желиш од Бога. Ти ћеш бити ослобођен од својих грехова сагласно са мером у којој си ти људима опраштао. Ти си то дужан чинити уколико си очистио срце своје према свакој словесној твари Божијој и уколико немаш

злопамћења ни према коме - јер, Бог је истина, а не само речи језика. Према томе, сваки човек сам себе вуче у геену, и сам себе разрешава од ње. Ништа није упорније од воље, било да се устреми ка смрти или ка животу.

4. Блажени су они који се, заволевши вечни живот, не спотичу. Према томе, потребно је да се подвизаваш у труду и зноју, сакривено у срцу, против помисли која те мучи, како не би дозволио да њена стрела рани твоје срце. Неће ти бити тешко да је излечиш уколико свагда будеш пред очима својим имао грехе своје. Вести да ти је неко учинио зло супротстави своју добру жељу да му не узвратиш у срцу своје, да га не вређаш, не осуђујеш, не разглашаваш и не предајеш у свачија уста. После тога можеш помислити: 'У мени нема ничег рђавог према њему'. Уколико у себи имаш страх од геене, победићеш зле помисли које те подстичу да узвратиш ближњему. Тај страх ће ти говорити: 'Несрећниче! Молиш се због својих грехова и Бог те све до данас трпи и не открива их пред свима, а ти свога ближњег са гневом бацаш пред свачија уста. Очигледно је да се ниси покајао за грехе своје кад у срцу свом немаш никаквог снисхођења према ближњем'.

5. И тако, ако се смекша срце твоје и ти се сачуваш од сваке злобе, посетиће те милост од Бога. Ако ти је, пак, срце лукаво и жестоко према ближњему, знај да се још ниси сетио Бога. Опрости ми. Ја сам ништаван и посрамљен гресима. Пишући ово, са стидом покривам лице своје у срцу свом.

6. Сви напори човекови су узалудни уколико не достигне до природног стања Сина Божијег. Сејући своја семена, земљоделац очекује да их сакупи у много већој количини. Међутим, ако наиђе штетни ветар, његово срце обузима непрестана жалост, јер му је пропало и семе и труд око обрађивања земље. Свети апостол Петар, који је распет у Риму, тражаше да га обесе главом на доле, указујући на тајну противприродности која је овладава сваким човеком. Тиме он као да је рекао да се сваки крштени обавезује да разапне злу противприродност која је постигла Адама и која га је свргла са његове славе у злу срамоту и вечни стид. Због тога ум треба да се храбро подвизава и да омрзи све што човек примећује као противприродно. Против тога треба да непријатељује најогорченијом мржњом до краја.

7. Ево главних страсти, које су противприродне за човека и које су овладале свим синовима Адамовим: користољубље, честољубље, искање покоја, хвалисање због напуштања нечега у потпуности, украшавање тела како би било чисто и лепо, тражење доброг одела. Све то храни сласт похоте коју је змија положила у уста Евина. Преко тих злих помисли које су нас начиниле непријатељима Божијим и ми познајемо да смо синови Адамови.

8. И тако, блажен је онај ко се распео, ко је умро, погребен и васкрсао у обновљењу, ко се види са природом Исусовом и који иде за Његовим светим стопама, којима је ишао док је био Човек на земљи ради Својих светих делатника. Његове црте су: смиреноумље, сиромаштво, нестицање,

праштање, мир, подношење увреда, безбрижност према телу, одсуство страха пред нападима злобника. Највеће, пак, јесте знање свих догађаја унапред и дуготрпљење према људима са кротошћу. Онај ко је то достигао и ко је састругао са себе противприродност, јасно показује да је Христов, да је од Сина Божијег, да је брат Исуса, коме приличи слава и поклоњење у векове векова. Амин.

ДЕВЕТНАЕСТО СЛОВО: О страстима

1. И ја бих желео да са пророком Исаијом кажем: „Трпех као породиља, све док се не исушише и истребише“ (Исаија 42, 14). Знамење да су се у теби исушиле и истребиле страсти јесте источник Светога Духа који кључа у теби, као што је рекао Спаситељ наш: „Царство Божије...није овде или...онде, него унутра у вама“ (Лука 17, 21). Има људи који говоре о делима Царства, али их не чине; има и таквих који их чине, али не са довољном пажњом; док има и таквих, мада су ретки и тешко се налазе, на којима се испунила реч Спаситеља - да је унутра у њима. На такве је сишао Дух Свети Божији и на њима се испунила реч јеванђелисте Јована: „Онима који верују у име његово...даде власт да буду чеда Божија, који се не родише од крви, ни од жеље телесне, ни од жеље мужевљеве, него од Бога“ (Јован 1, 12-13). Они су се избавили од жалости које су постигле Еву: „У боловима ћеш рађати децу“ (1. Мојсијева 3, 16). Они су се избавили од горке пресуде изречене Адаму: „Проклета земља у делима твојим“ (1. Мојсијева 3, 17). Они су примили радост какву је примила Пресвета Марија: „Дух Свети доћи ће на тебе“ (Лука 1, 35). Као што је жалост постигла Еву и све њено семе до сада, тако је радост обузела Пресвету Марију и све њено семе до сада. Као што смо некад били синови Еве и препознавали њено проклетство на себи кроз своје бешчасне помисли, тако сада, кроз помисли Духа Светог и кроз страдања Христова, треба себе да видимо рођеним од Бога, уколико их заиста има у телу нашем. Јер, код апостола је написао: „Сами себе испитајте...да ли је Исус Христос у вама? Сем ако у нечему нисте ваљани“ (2. Коринћанима 13, 5).

2. Док смо носили образ земљаног, распознавали смо да смо његови синови по нечасној твари његових помисли које живе у нама, то јест страстима. Они, пак, који су се обукли у образ Небескога, распознају да су Његови синови кроз Духа Светог који у њима живи. Тако је и Исаија узвикивао: „Ради страха Твога Господе, примисмо у утробу, и одболовасмо и родисмо дух спасења“ (Исаија 26, 18). И код Еклисијаста је написано: „Пут Духа је као кости у утроби породиље“ (Проповедник 11, 5). Као што је Пресвета Дјева Њега носила у телу, тако га они који су примили благодат Духа Светога носе и срцима својим, по речи апостола: „Да вам Отац небески да да ојачате Духом његовим у унутарњем човеку, да се Христос вером усели у срца ваша, да бисте, укоренењени и утемељени у љубави, могли разумети са свима светима... шта је ширина и дужина, и дубина и висина“ (Ефесцима 3, 16-18). И опет он говори: „А ово благо имамо у земљаним судовима, да преизобиље силе буде од Бога, а не од нас“ (2. Коринћанима 4, 7).

3. Ако си достигао оно о чему се каже: „Сви се ми...преображавамо...у тај исти лик, из славе у славу“ (2. Коринћанима 3, 18) и ако се на теби испунила реч апостола: „И мир Божији нека влада у срцима вашим“ (Колошанима 3, 15), и: „Ако је Христос у вама, онда је тело мртво за грех“ (Римљанима 8, 10); ако си достигао и оно о чему говори следећа реч: „Из таме засија светлост...у срцима нашим ради просветљења знања славе Божије“ (2. Коринћанима 4, 6), и ако се на теби испунила реч: „Нека буду бедра ваша опасана и светиљке запаљене, а ви слични људима који чекају господара свога, када ће се вратити са свадбе“ (Лука 12, 35), како ти се не би затворила уста међу светима, немајући шта да кажу у своје оправдање; ако знаш да је у твом сасуду јелеј као и код мудрих девојака, како би могао да уђеш у свадбену дворану и да не останеш напољу; ако си осетио да су ти дух, душа и тело беспрекорно сједињени и да ће у дан Господа нашег Исуса Христа устати без мане; ако те савест не изобличава и не опомиње; ако си постао дете, по речи Спаситеља: „Пустите децу, и не браните им да долазе к мени, јер је таквих Царство небеско“ (Матеј 19, 14), онда си заиста постао Његова невеста и Дух Свети те је увео у наслеђе, још док си у телу. А ако није тако, очекуј жалост и горко стењање, јер ће ти стид и срам бити претходница пред светима.

4. Знај да свети имају велику бригу и дању и ноћу, и да испитују своје делање и своје помисли како би спознали да ли се налазе под игом Бога и Светога Духа или не, као што и девица која устаје изјутра, одмах, пре сваког другог дела, стаје пред огледало да би видела да ли можда на лицу има неку мрљу која се не би допала њеном женику.

5. И тако, усрдно се подвизавај, брате, да у напорима срца и тела и са разумом стекнеш ону вечну радост. Јер, ретки су који се ње удостојавају, који су стекли духовни мач и ослободили душу своју и чула своја од сваке скверне страсти, као што је рекао апостол (2. Коринћанима 7, 1 и Ефесцима 6, 17). Моћан је Бог да помогне немоћи нашој да се удостојимо да будемо са светима Његовим. Амин.

ДВАДЕСЕТО СЛОВО: О смиренуумљу

1. Шта је смирење? Смирење се састоји у томе да човек мисли да је грешник и да ништа добро није учинио пред Богом. Дела смирења су: ћутање; не рачунање себе ни у шта; одсуство склоности за препирку; повиновање; гледање у земљу; држање смрти пред очима; чување од лажи; не дозвољавати себи празнословље, противречење старијем и настојање на свом мишљењу; подношење увреда; мржња према покоју; принуђавање себе на труд и избегавање да се други огорчи. Постарај се, брате, да са свом тачношћу ово испуниш, како ти душа не би постала станишта сваке страсти и да свој живот не би завршио бесплодно за векове. Амин.

ДВАДЕСЕТ ПРВО СЛОВО: О покајању

1. Питали су аву Исаију: 'Шта је покајање или шта је бежање од греха?' Он је одговорио: „Постоје два пута. Један је пут живота, а други пут смрти. Они који иду по једноме, не иду по другоме. Још није пронађен ни један који иде по оба пута, и по оном који води у Царство, и по оном који низводи у ад. Уосталом, чак и кад би постојао такав, суд над њим би био дело Бога, који поседује милост“.

2. Ко жели да уђе у Царство, врши дела његова: Царство јесте истребљење сваког греха. Непријатељи свакако сеју, али њихове посмисли не ничу. Јер, кад ум достигне до сагледавања сладости Божанства, њихове стреле више не долазе до њега, пошто је тада обучен у свеоружје врлина, које га чува, стара се о њему брижљиво, и не допушта да се смућује помислима или страстима, већ га заокупља својим сагледавањем како би разликовао два пута, и један избегавао, а други волео.

3. Ко је познао славу Божију, познао је и горчину непријатељску; ко је познао Царство, познао је и геену; ко је познао љубав, познао је и мржњу; ко је познао чежњу за Богом, познао је и мржњу према свету; ко је познао чистоту, познао је и смрад нечистоте; ко је познао плод врлина, познао је и плод зла; онај са киме се радују анђели због дела која чини, познао је како су се радовали демони кад је чинио њихова дела. Јер, ако не побегнеш од њих, нећеш спознати њихову горчину. Како ће онај ко се не одрекне свега и не истраје у великом сиромаштву Бога ради познати шта је среброљубље? Како ћеш познати горчину зависти, ако не стекнеш кротост? Како ћеш познати метежност гнева, ако не стекнеш дуготрпељивост у свему? Како ћеш познати бестидност гордости, ако не стекнеш тишину смиренуља? Како ћеш познати смрад блуда, ако не познаш слатко благоухање чисте невиности? Како ћеш познати срамоту осуђивања, ако не познаш своје недостатке? Како ћеш познати глупост смеха, ако не познаш плач због грехова? Како ћеш познати смућеност унија, ако те твоја мука не доведе у поредак и ако не познаш светлост Божију?

4. Све зле страсти имају једну главу која се назива злбом непријатељске силе, а врлине имају једну мајку која се зове страх Божији. Код оног који га је стекао, он у чистоти рађа врлине и сече гране зла, као што сам раније рекао. Стекни га, љубљени, и све остало време живота ћеш провести у спокојству. Јер, страх Божији је мајка свих врлина. Ко то није прошао, још није син Царства небеског. Он још треба да се, мало-помало, подвизава, све док не одсече сваку од наведених страсти. Као знак ономе који се стара да сазна да ли се труди око тога или не, нека послужи следеће: све док лева страна пројављује своје дејство, у њему још није умро грех и врлине са десне стране нису у миру са њиме. Јер, написано је: „Не знате ли да коме дајете себе за слуге у послушност, слуге сте онога кога слушате: или греха за смрт, или послушности за праведност“ (Римљанима 6, 16). И опет: „Или не познајете себе да је Исус Христос у вама? Сем ако у нечему нисте ваљани“ (2. Коринћанима 13, 5). И опет Јаков говори: „Ако ко од вас мисли да је побожан, а не зауздава језика свога...његова је побожност узалуд“ (Јаковљева 1, 26).

5. Свему овоме учи нас Дух Свети, показујући нам како да се одвојимо од противприродности и како да се чувамо од ње. Јер, покајање се састоји у удаљавању од греха. Но, грех није један, већ се читав стари човек назива грехом. Због тога апостол и говори: „Не знате ли да они што трче на тркалишту, трче сви, а један добија награду“? (1. Коринћанима 9, 24). Који је то ако не онај који се храбро држи и бори са свима. Апостол је још рекао: „А сваки који се бори од свега се уздржава“ (1. Коринћанима 9, 25). Побринимо се, братијо, о себи. Која је то права потреба ако не да се пружимо пред благодот Господа нашега Исуса Христа молећи га да нас заштити од непријатеља. Он је силан против њих и може да пресече њихова зла стремљења против нас. Човек је, међутим, тело и крв.

6. Опет су питали овог аву: 'Шта значи безмолствовати у келији?' Он је одговорио: „Безмолствовати у келији значи пружати се пред Богом и сву своју снагу напрезати како бисмо се одупрли свакој лукавој помисли коју сеје непријатељ. То и јесте бежање од света“. Питали су га још: 'А шта је свет?' Он је одговорио: „Свет је простор греха; свет је радионица противприродности; свет је испуњавање телесних прохтева; свет је мисао да ће се у овом свету увек остати; свет је веће старање о телу, него о души; свет је хваљење оним што ће се на крају оставити. Не говорим ја сам тако, већ апостол Јован каже: „Не љубите света ни што је у свету. Ако неко љуби свет, љубави Очеве нема у њему; јер све што је у свету: похота телесна, похота очију, и надменост живљења, није од Оца, него је од света. И свет пролази и похота његова; а онај који твори вољу Божију остаје вавек“ (1. Јованова 2, 15-17). „Дечице, нико да вас не вара: који твори правду праведан је, као што је Он праведан; онај који твори грех од ђавола је, јер ђаво греши од почетка“ (1. Јованова 3, 7-8). „Пријатељство према свету јесте непријатељство према Богу“ (Јаковљева 4, 4). Желећи да своја чеда отуђи од греха света, и апостол Петар говори: „Љубљени, молим вас као путнике и странце, да се чувате од телесних жеља, које војују на душу“ (1. Петрова 2, 11). Знајући да је греховни свет мучан терет за човека, све док га не напусти, љубљени Господ наш, Исус Христос је храбрио Своје, говорећи: „Долази кнез овога света, и у мени ништа нема“ (Јован 14, 30). И опет је речено: „Свет сав у злу лежи“ (1. Јованова 5, 19). За Своје је рекао да их је узео од света (Јован 15, 19). Из ког света их је узео, ако не из потока греха?

7. Према томе, ко хоће да буде ученик Исусов, нека бежи од страсти. Јер, он не може да буде станиште Бога уколико их не одсече. Он неће видети сладост Божанства ако се не удаљи од њих. Јер, Он је сам рекао: „Светиљка телу је око. Ако, дакле, око твоје буде здраво, све ће тело твоје светло бити. Ако ли око твоје кварно буде, све ће тело твоје тамно бити“ (Матеј 6, 22-23). Према томе, ум не може видети светлост Божанства ако не буде здрав од зла. Јер, зло за ум постаје мрачна стена и душу чини празном, као што је написано у Јеванђељу: „А нико не поклапа судом светиљку кад је запали, нити је меће под кревет, него се поставља на свећњак да они који улазе виде светлост“ (Лука 8, 16). Говоре да кревет представља неправду света. И тако, све док се налази у противприродности, ум наш у себи не може имати светилник Божанства. У ум који постане високи светилник усељава се светлост Божанства, те он препознаје оне који се налазе у дому. Он избацује

онога кога треба да избаци и оставља оне са којима треба да је у миру. Због тога је Господ учио оне чији је ум био просвећен Његовим заповестима: „Али говорим вама који слушате: Љубите непријатеље своје, добро творите онима који вас мрзе; благосиљајте оне који вас куну, и молите се за оне који вас вређају. Ономе који те удари по образу, окрени и други; и који хоће да ти узме хаљину, подај и кошуљу. А свакоме који иште у тебе, подај; и који твоје узме, не ишти“ (Лука 6, 27-30).

8. Ово је Он рекао онима који су побегли од света зато што су оставили све и припремили се да иду за Њим, својим Спаситељем. Заволевши их савршеном љубављу, Он им је рекао: „Устаните, хајдемо одавде“ (Јован 14, 31). Где их то Он води, говорећи им: „Устаните, хајдемо одавде!“ То Он узима њихов ум из овога века и успокојава га у Царству Своме. Због тога Он говори, храбрећи их: „Ја сам чокот, а ви лозе...Останите у мени, и ја ћу у вама. Као што лоза не може рода родити сама од себе ако не остане на чокоту, тако ни ви ако у мени не останете“ (Јован 15, 4-5). То Он говори онима који су оставили свет, зато што у њиховим срцима живи Дух. „Нећу вас оставити, говори, сиротне; доћи ћу к вама“ (Јован 14, 18). Према томе, онај ко је заволео Бога, ко жели да Он обитава у њему, и ко не жели да остане сиротан, нека се најпре постара да испуни оно што му је заповедио Исус. Тада ће Он обитавати у њему. Јер, Он није далеко од нас. Између нас и Њега нема ничега осим страсти.

9. Како ти, брате, кажеш да си се одрекао од света када се показује да чиниш светска дела? Напротив, ти се ниси одрекао, већ себе вараш. Господ оне који су се одrekli света описује овако: „Који чува душу своју, изгубиће је, а који изгуби душу своју мене ради, наћи ће је“ (Матеј 10, 39). Како се душа губи ако не одсецањем телесних прохтева? И још: „И ко не носи крста свога и за мном не иде, не може бити мој ученик“ (Лука 14, 27). Који је то крст који ми треба да носимо ако не свагдашња будност ума и стојање у врлинама, како се не би сишло са крста? Или уздржање од страсти све док се не одсеку и ум најзад не постане непобедив. Онима који су се разбудили, Он је дао знамење: „Ако зрно пшенице паднувши на земљу не умре, онда једно остане; ако ли умре, род многи доноси“ (Јован 12, 24). Тешећи оне који умиру слично зрну, Он говори: „Ко мени служи томе ће дати почаст Отац мој...Где сам ја онде ће и слуга мој бити“ (Јован 12, 26). Како они служе Исусу ако не мржњом према страсном свету и испуњавајући заповести Његове? Пошто су их испунили, они стичу смелост да пред Њим кажу: „Ето ми смо оставили све и за тобом пошли; шта ће дакле, нама бити?“ (Матеј 19, 27). И Он им је показао шта ће бити: „Заиста вам кажем да ћете ви који пођосте за мном, у новом животу, када седне Син Човечији на престо славе своје, сести и сами на дванаест престола и судити над дванаест племена Израилевих. И сваки који је оставио кућу, или браћу, или сестре, или оца, или матер, или жену, или децу, или земљу, имена мога ради, примиће сто пута онолико, и наследиће живот вечни“ (Матеј 19, 28-29).

10. Знајући да човеков ум не може да се пошне на крст уколико не стекне равнодушност према свему, Господ наш, најслађи Исус је заповедио да оставимо све што ум може да свуче са крста. Када

му је неко пришао и рекао: „Господе, ићи ћу за тобом, али прво ми допусти да одем да се опростим са домаћима својим“ (Лука 9, 61), љубљени наш Исус није дозволио, знајући да ће се његово срце опет приклонити ономе тамо и да ће га разне случајности задржати. Због тога је рекао: „Ниједан ко је метнуо руку своју на плуг па се обазире назад, није приправан за Царство Божије“ (Лука 9, 62). И после приче о свадби царевог сина, о робовима који су послани да зову званице и о званицама које се због љубави према нечему у свету нису одазвале, Он је са жалошћу рекао: „Ако неко дође мени и не мрзи оца свога, и матер, и жену, и децу, и браћу, и сестре, па и живот свој, не може бити мој ученик“ (Лука 14, 26). Он ово говори учећи нас да онај који жели ући у Његово Царство мора најпре да омрзи све што његово срце вуче ка свету. Саветујући нам да се не ослањамо само на веру без дела која јој одговарају, Господ је рекао да је цар, ушавши да види госте, угледао човека необучена у свадбено рухо (Матеј 22, 11) и наредио да га баце у таму најкрајњу. На свадбу долазе са именом хришћанским, а избацују се који немају дела хришћанских. Знајући да човек не може истовремено да воли и оно што је Божије и оно што је светско, апостол је писао чеду своме, Тимотеју: „Ниједан се војник не уплиће у послове обичног живота, да би угодио војводи. Ако се ко и бори, не добија венац ако се не бори по правилу“ (2. Тимотеју 2, 4-5). Храбрећи га у нади да неће пропасти његов труд, он му је говорио: „Земљорадник који се труди треба први да окуси од плодова“ (2. Тимотеју 2, 6). Пишући другима, он је говорио: „Ко је неожењен брине се за Господње, како ће угодити Господу; а ко је ожењен брине се за овосветско, како ће угодити жени“ (1. Коринћанима 7, 32-33). Онај ко има такве бриге, чуће страшни глас који говори: „Узмите га и баците у таму најкрајњу; онде ће бити плач и шкргут зуба“ (Матеј 22, 13).

11. Употребимо, братијо, сав напор како бисмо се обукли у одећу врлина, да не бисмо били избачени напоље. Јер, онога дана неће бити никаквог лицемерја. Због тога је апостол и рекао својим чедима: „Они који тако нешто чине неће наследити Царства Божијега“ (Галатима 5, 21). Знајући да онај ко се пробудио од мртвих страсти више нема противника, он им је показао плод Духа: Љубав, радост, мир, дуготрпљење, благод, доброта, вера, кротост, уздржање. „За такве“, каже, „нема закона“ (Галатима 5, 22-23). Показујући нам да ће се у онај дан обелоданити плод наше делатности, љубљени наш Господ Исус је рекао: „Многи ће тражити да уђу и неће моћи“. Јер, затворивши врата, Домаћин ће рећи онима који куцају: „Не познајем вас“ (Лука 13, 24-25). Зар можемо рећи да Бог нешто не зна? Никако. Међутим, пошто они који су куцали и који су говорили: ’Господе, Господе, отвори нам!’, нису знали за врлину, и Он им одговара: ’Не познајем вас’. Он нам је још указао на удео оних који имају веру, али не и дела: „Ја сам чокот, а ви лозе. Ко остаје у мени и ја у њему, тај доноси многи плод...Ко у мени не остане, избациће се напоље као лоза, и осушиће се, и скупиће је, и у огањ бацити, и спалити“ (Јован 15, 5-6). Грану „која доноси добри плод Отац чисти да више рода роди“ (Јован 15, 2). Показујући нам да не воли оне који испуњавају своје телесне жеље, Он говори у молитви: „Не молим се за свет, него за оне које си ми дао, јер су твоји“ (Јован 17, 9). „Ја сам их узео из света“ (Јован 15, 19), јер свет љуби своје. Најзад говори: „Оче свети, сачувај их...од света нису“ (Јован 17, 11).

12. Испитајмо, братијо, да ли смо од света или не. Ако нисмо од света, Он ће нас сачувати од зла, јер је рекао: „Не молим пак само за њих, него и за оне који због речи њихове поверују у мене: Да сви једно буду, као ти, Оче, што си у мени и ја у теби“. И опет: „Да и они које си ми дао буду са мном где сам ја“ (Јован 17, 20-24). Схватимо каквом нас је љубављу заволео - људи који су се подвизавали у овом свету и који су омрзнули своје телесне прохтеве са Њим ће царевати у векове! Сагледавајући ону велику славу, и апостол Јован говори: „Знамо да када се открије, бићемо слични Њему“ (1. Јованова 3, 2), уколико сачувамо Његове заповести и учинимо оно што му је угодно. И опет он говори: „Не чудите се, љубљени, ако вас свет мрзи. Ми знамо да смо прешли из смрти у живот, јер љубимо браћу“ (1. Јованова 3, 13-14). И још: „Сваки који не твори правду није од Бога, ни онај који не воли брата свога“ (1. Јованова 3, 10). И још: „Ако знате да је Он праведан, знајте да је сваки који твори правду од њега рођен“ (1. Јованова 2, 29). И опет: „Сваки који је рођен од Бога не чини грех, јер семе Његово остаје у њему, и не може грешити, јер је од Бога рођен“ (1. Јованова 3, 9).

13. Учинимо по снази својој, братијо, имајући утеху у таквим сведочанствима. Може бити да ће се на нас смиловати благод Господа нашег и да ће нам послати силу да са себе збацимо терет овог нечистог света. Јер, наш непријатељ не дрема, већ нас непрестано прати, желећи да улови душе наше. Међутим, са нама је Господ наш Исус који га спречава силом Својих светих речи, уколико их ми сами испуњавамо. Јер, ко омета непријатеља, или ко је моћан пред њим, ако не речи које је против њега изрекао Бог? Оне му се противе и сатиру силу његову, чак и кад човек не зна за то.

14. Учећи нас и показујући нам да дела спасавају човека, апостол Петар говори: „Пројавите у вери вашој врлину, а у врлини знање, а у знању уздржање, а у уздржању трпљење, а у трпљењу побожност, а у побожности братољубље, а у братољубљу љубав. Јер кад ово све имате и умножава се у вама то вас неће учинити нерадним за познање Господа нашега Исуса Христа. Јер ко овога нема слеп је, кратковид је, заборавивши своје очишћење од старих греха“ (2. Петрова 1, 5-9). Опет и Јован Крститељ говори: „Родите, дакле, плодове достојне покајања...А већ и секира стоји дрвећу код корена; и свако дрво које добра рода не рађа сече се и у огањ баца“ (Лука 3, 8-9). И Господ наш Исус говори: „Јер се по роду дрво познаје“ (Матеј 12, 33). „Еда ли се бере са трња грождје, или са чичка смокве“ (Матеј 7, 16). И опет: „Неће сваки који ми говори: Господе, Господе, ући у Царство небеско; но који твори вољу Оца мога који је на небесима“ (Матеј 7, 21). Опет и Јаков говори: „Али, хоћеш ли да знаш...да је вера без дела мртва?...“ (Јаковљева 2, 20) „И ђаволи верују, и дрхте...“ (Јаковљева 2, 19) „Јер као што је тело без духа мртво, тако је и вера без дела мртва“ (Јаковљева 2, 26). Утврђујући своја чеда у томе да вера има потребу за делима, и апостол Павле строго заповеда, говорећи: „А блуд и свака нечистота и лакомство да се не спомиње међу вама, као што и доликује светима...него радије захваљивање. Јер знајте ово, да ниједан блудник, или нечист, или лакомац, који је идолопоклоник, нема наслеђа у Царству Христа и Бога“ (Ефесцима 5, 3-5). Још више потврђујући ову реч, он је опет говорио: „Нико да вас не заварава празим речима; јер због тога

долази гнев Божији на синове противљења. Не будите, дакле, саучесници њихови. Јер некада бијасте тама, а сада сте светлост у Господу: владајте се као деца светлости. Јер плод Духа је у свакој доброты и праведности и истини“ (Ефесцима 5, 6-9). И опет: „Свака горчина и гнев и љутина и вика и хула са сваком злобом, нека су далеко од вас“ (Ефесцима 4, 31). „Угледајте се на мене, говорио је још, као и ја на Христа“ (1. Коринћанима 11, 1). „Јер који се год у Христа крстисте, у Христа се обукосте“ (Галатима 3, 27).

15. Испитајмо, братијо, да ли смо се обукли у Христа, или нисмо. Христос се препознаје по чистоти, јер је чист и у чистима обитава. А како се постаје чист? Не друкчије, него престанком да чинимо зло које смо чинили. Благост Божија је таква да са радошћу одмах прима човека, чим се обрати од својих грехова, не помињући раније грехе, као што је написано у Јеванђељу. Најмлађи син, који је блудно расуо свој удео, најзад је пасео свиње и пожелео да се нахрани свињском храном. На крају се покајао за оно што је учинио и схватио да у гресима нема ситости, већ да се човек све више распаљује, што их више чини. Када се, дакле, покајање коснуло његовог срца, то јест кад је покуцало код њега, он није одлагао, већ се одмах вратио оцу своме са смирењем, оставивши све своје телесне жеље. Јер, веровао је да је његов отац милостив и да му неће замерити због оног што је учинио. Због тога је и отац одмах наредио да му дају одећу чистоте и залог синовства, то јест прстен (Лука 15, 11-32). Ово је Господ Исус Христос испричао, желећи да нагласи да је потребно најпре да оставимо свињску храну, ако хоћемо да му се обратимо. Тада ће нас Он примити, јер смо постали чисти. Он је то рекао да наша душа не би пала у унијате и говорила: 'Када ће ме Бог услишити?' Јер, Он зна време када онај који моли постаје достојан да буде услишен. И тада га Он брзо услишује.

16. Обратимо му се свим срцем и немојмо клонути (Лука 18, 1) молећи га, те ће нас Он убрзо услишити. Јер, Он је сам рекао: „Иштите, и даће вам се; тражите, и наћи ћете; куцајте, и отвориће вам се“ (Матеј 7, 7). Према томе, братијо, ако будемо просили, искали и куцали, добићемо оно што иштемо или што молимо од Њега. Слично је онај који је дошао у поноћ присиљавао свога пријатеља: „Дај ми три хлеба у зајам, јер ми дође пријатељ с пута“ (Лука 11, 5-6). И овај му је дао што је тражио јер није престајао да лупа. Одбацимо од себе, братијо, лењост и припремимо се за такву бестидност. И видећи наше трпљење, Бог ће нам дати оно што молимо. Јер, Он је милостив и жели да му се човек обрати, као што је написано: „Кажем вам да ће тако бити већа радост на небу због једног грешника који се каје“ (Лука 15, 7).

17. Према томе, братијо, имајући такву милост Његову и такво богатство Његове штедрости, одболујмо пред Њим свим срцем док се још налазимо у овом телу. Јер, наш живот брзо тече. Ако се будемо подвизавали, наследићемо вечну радост, а ако се вратимо назад, бићемо слични младићу који је Господу Исусу поставио питање како да се спасе. Њему је Он одговорио: „Продај све што имаш и раздај сиромасима; и узми крет свој, па хајде за мном“. Тиме нам је показао да се спасење

састоји у одсецању своје воље. Међутим, „чувши то, он постаде жалостан“ и удаљи се (Лука 18, 22-23). Он је знао да није толико тешко раздати своје имање ништима, колико носити крст. Дати своје беднима јесте једна врлина, и човек је врши да би лакше носио крст. Међутим, крст је истребљење сваког греха и рађа љубав. Без љубави и нема крста. Знајући да има и привидних врлина у којима нема ни љубави, ни савршенства добродетељи, апостол је рекао: „Ако језике човечије и анђеоске говорим, а љубави немам, онда сам као звоно које јечи, или кимвал који звечи...И ако раздам све имање своје, и ако предам тело своје да се сажеже, а љубави немам, ништа ми не користи. Љубав дуго трпи, благотворна је, љубав не завиди, љубав се не горди, не надима се. Не чини што не пристоји, не тражи своје, не раздражује се, не мисли о злу“ (1. Коринћанима 13, 1-5).

18. Према томе, ко жели да ступи на пут љубави нека постане спокојан у односу према свим људима, и добрим и рђавим. Када најзад једна жеља за Богом остане у његовом срцу, у њему ће се породити гнев који је својствен природи, који ће почети да се противи свему што сеје непријатељ. Тада ће закон, то јест страх Божији у њему, обрести себи пасиште, и кроз њега ће се у њему пројавити љубав. Тада ће такав човек говорити са смелошћу, као апостол: „Ја сам готов не само да будем свезан него и да умрем...за име Господа Исуса Христа“ (Дела Апостолска 21, 13). Блажена је душа која је достигла такву љубав: она је тада бестрасна.

19. Ми смо, братијо, изашли из света, знамо у каквом се стању налазимо и да је милостив Господ наш Исус, те да ће свакога упокојити по делима његовим, чак и малог по његовом малом труду, као што је рекао: „У кући Оца мојега станови су многи“ (Јован 14, 2). И премда је Царство једно, ипак ће свако у њему наћи своје место и добити своје дело. Подвизавајмо се, братијо, против лењости, збацимо са себе платно таме и угледајмо светлост покајања. Стекнимо Марту и Марију, то јест злопаћење и плач, које плачу пред Спаситељем да би васкрсао Лазара, то јест ум повезан многим повојима својих жеља. Он им чини милост и буди га, али је даље већ њихово дело да га одвежу и пуне да иде. По ослобођењу Лазара показује се марљивост Марије и Марте. Ево шта се види после тога: Лазар безбрижно лежи поред Исуса, Марта са усрђем и радошћу врши своје служење, а Марија помазује ноге Господње мирисом из посуде алавастра коју је донела.

20. Почнимо, братијо, да се подвизавамо по силама својим, и Бог ће нам помоћи због велике милости Своје. Ако нисмо успели да сачувамо срца своја, као оци наши, употребимо сву усрдност да макар, како захтева Господ, тела сачувамо безгрешним. И верујемо да ће Он у време глади, која нас је задесила, и на нама учинити милост, као и са свима светима Својим. Јер, премда је једна слава сунца, а друга месеца, и премда се звезда разликује од звезде у слави, ипак се сви налазе на једном своду. И њихова слава и част је Он, од сада и довека. Амин.

ДВАДЕСЕТ ДРУГО СЛОВО: О делима новог човека

1. Љубљена братијо моја! Јеврејин се препознаје по три ствари: по обрезању, по Пасхи и суботи. Јер, тако је написано у књизи Постања: „Нека се свако дете у осми дан обреже, и домаће и купљено“ (1. Мојсијева 17, 12). „Необрезани, пак, да се погуби од рода свога, јер не одржа Завет мој“ (1. Мојсијева 17, 14). Авраам се први обрезао и означио да је умрла његова лева страна. Он је онима древним понуђени праобраз новог човека, којег је у Свом светом телу пројавио Господ Исус, како би древну трулежност, која је покривала мушки пол, обрезао и одбацио. О томе је апостол рекао: „У Њему ви и обрезани бисте обрезањем нерукотвореним, одбацивањем тела греховности обрезањем Христовим, пошто се с Њим погребосте крштењем, у Њему сте и саваскрсли кроз веру у моћ Бога“ (Колошанима 2, 11-12). И опет: „Да ви одбаците ранији начин живота старог човека, који пропада у жељама варљивим, а да се обнављате духом ума свога; и обуците се у новог човека, сазданог по Богу у праведности и светости истине“ (Ефесцима 4, 22). И још: „да умрете греху, и поживите правди“ (1. Петрова 2, 24). Толико о обрезању. Ко га нема, није обрезан и није Јеврејин, јер није очувао Завет који је успоставио Господ Исус Својом светом крвљу.

2. О светој Пасхи треба много тога рећи. Прво је обрезање, друго Пасха, треће субота. Јер, Мојсије говори: „Ово нека буде закон за Пасху: Ни један туђин да не једе од ње. А сваки слуга ваш купљен за новац може да једе кад га обрежете. Дошљак или најамник да је не једе. У једној кући нека се једе“ (2. Мојсијева 12, 43-46). „Нека су вам бедра опасана, обућа нека вам је на ногама и жезал у рукама“ (2. Мојсијева 12, 1). Пасху, то јест печење испечено на огњу, не треба јести без бесквасног хлеба и горког зеља. Није речено: 'Опасавши се по бедрима вашим', да неко не би рекао да се ту ради о појасу, већ: 'опасавши бедра ваша', да би се показало да се говори о чистоти која је слободна од сваке страсти и дејства сједињења у нечистоти. Обућа напомиње о спремности и о бекству од сваке рањивости која повређује савест и која смета уму да своје сагледавање обави у чистоти. Жезал је храбра нада, којом се без страха ходи путем да би се ушло у обећану земљу. То су они који суботују. Крв је знамење крви Господа нашег Исуса Христа и тога да ће они који су се припремили и који су помазани Његовим знамењем бити приметни када Он буде дошао и када синове Израилеве буде увео у Своје наследство. Узимање свежња исопа значи злопаћење. Јер говори: 'Једите Пасху са горким зељем'. Испитуј, брате, да ли си обрезан, да ли си врата своје куће намазао крвљу непорочног јагњета, да ли си се ослободио од сваке земаљске помисли и да ли си се припремио да ходиш без страха и уђеш у обећану земљу.

3. И о суботи нам предстоји да много тога кажемо. И то је дело оних који су се удостојили истинског обрезања, који једу Свету Пасху, који су се ослободили од Египћана, видели их где су потонули у Црвеном мору, и засуботовали од њиховог горког ропства. Јер, Бог говори Мојсију: „Шест дана ради. А седми дан је субота, то јест починак Господу Богу твоме“ (2. Мојсијева 20, 9-10). „Истребиће се свака душа која буде радила у суботу“ (2. Мојсијева 31, 14). Господ наш Исус Христос је суботовоо истинском суботом и научио је Своје како треба да суботују. Он се попео на Крст у петак, пошто је завршио сваку припрему, то јест пошто је претрпео увреде којима се подвргао и које је поднео за

нас. Он се распео на Крст и није пристао нити се разрешио на било какву утеху све док је дисао. Када је узвикнуо: „Жедан сам“, принели су му сунђер са оцтом. Окусивши, Он је рекао: „Сврши се! И преклонивши главу предаде дух“ (Јован 19, 28-30). Затим су га скинули са Крста на земљу. Он се више није покретао, јер је већ истински суботовао. Тако је најзад Господ Исус починуо у седми дан и благословио га, јер је починуо од свих дела којима је укинуо људске страсти, као што је рекао апостол: „Јер ко је ушао у одмор његов и сам је починуо од дела својих, као и Бог од својих“ (Јеврејима 4, 10). То и јесте истинска субота! Према томе, који не суботује, није Јудејац. Због тога је и Јеремија, плачући због свог народа, говорио: „Не носите терет у дан суботни и не излазите на врата Јерусалима носећи терет у дан суботни“ (Јеремија 17, 21).

4. Тешко мени, јадноме, који сам преступио тако свете заповести и који носим тешки терет у дан суботни, премда и јесам умро са Христом, погребен са Њим и суботујем. Који је то тежак терет који носим? То су страсти по којим дејствујем: гнев, свадљивост, мржња, таштина, осуђивање, рањавање и вређање, високоумље, сматрање себе праведним, наређивање, препирање, самољубље, завист. То су душевне страсти. А телесне су: стомакоугађање, телољубље, украшавање, сластољубље, похота, немилосрдност. Све њих и њима сличне страсти уништио је Господ Исус у телу светих и у Свом светом телу, по речи апостола: Он је „Крстом убио непријатељство“ (Ефесцима 2, 16), и „укинуо Закон са његовим заповестима“ и прописима (Ефесцима 2, 15), што и јесте света субота. Према томе, ко носи тај тежак терет и дејствује по њему, удовољавајући му и у суботни дан, како може рећи: 'Ја сам истински Јудејац?' Такав сам себе вара. Јер, он једино такво име носи. Он, пак, ништа неће добити од Господа Исуса, будући да се од Њега одриче делима својим. Оно што је Господ убио, он поново васкрсава, и оно што је Он сахранио, он поново подиже. Очигледно је да такав није истински Јеврејин, већ лажни, да није обрезан и да не суботује. Када дође у слави Својој, Господ Исус ће у Своје вечно Царство увести само истинске синове Израилеве, све који су у Њему обрезани, које је Он сабрао из свих народа, као што и апостол говори: „Дио Израилља отврдно, док не уђе пун број незнабожаца“ (Римљанима 11, 25), и још: „И који год буду живели по овоме правилу, мир на њих и милост, и на Израил Божији“ (Галатима 6, 16). Видиш ли ко су Израилљци Божији? То су они који имају обрезано срце, и који суботују и који су укинули грех. Опет говори исти апостол: „Јер није оно Јудејац што је споља, нити је обрезање што је споља, на телу, него је оно Јудејац који је то изнутра и обрезање је обрезање срца духом а не словом“ (Римљанима 2, 28-29).

5. Пазимо на себе, братијо! Докле ћемо упражњавати труд и поништавати га својим нерадом, не знајући да је у нама наш непријатељ који нас вара и који нас непрестано удаљава од неопходног, не дајући очима нашим да угледамо светлост Божанства? Испитуј себе, јадниче, који си се крстио у Христа и у Његову смрт. Каква је смрт којом је Он умро? Покажи ми својом нарави да идеш за Његовим стопама. Он је безгрешан и теби се показује као образац у свему. Он је живео у сиромаштву, а ти не подносиш сиромаштво. Он није имао где главу заклонити (Матеј 8, 20), а ти не

подносиш странствовање са радошћу. Он је трпео увреде сваке врсте, а ти ни једну увреду не подносиш. Он није враћао зло за зло, а ти не можеш да не узвратиш зло. Он се није гневио у страдањима, а ти се гневиш, иако си сам другима на терет. Он је био миран када су га понижавали, а ти се узнемираваш и без вређања. Он је био смирен и призивао је грешнике, а ти и оне који те воле рађаваш речју. Он је са радошћу подносио све што су му чинили, а ти се смуђујеш чим чујеш и малу увреду. Он је био кротак према грешницима, а ти си надмен и према много бољим од себе. Он се предао за оне који су сагрешили пред Њим, да би их искупио, а ти се не можеш жртвовати ни за оне који те воле. Ето шта је Он теби дао! А како си му ти узвратио? Познај га из Његових дела, и сам себе познај из дела својих. Ако си умро са њим, ко онда у теби чини такве грехе?

6. Љубљени! Пазимо добро на Његове свете заповести. Одсецимо своју вољу и угледаћемо светлост заповести! Шта ми чинимо веће од незнабожаца ако волимо само онога који нас поштује? Молећи се за оне који ти добро чине, не чиниш ништа више од митара. Ако се радујеш са оним који те хвали, не чиниш ништа више од Јудејца. Шта значајније чиниш ти који си умро греху и који си оживео у Христу? Шта ти чиниш више од грешника, ако волиш само оног који те слуша? То и он чини. Ако мрзиш онога који ти причињава непријатност, ко те не слуша и који се свађа са тобом, не чиниш ништа више од незнабошца. Међутим, треба се молити за таквог да му се опрости оно у чему је сагрешио. Ако се жалостиш на онога који те је оклеветао не чиниш ништа више од митара.

7. И ти који си се крстио у име Господње, размотри да ли ти дела личе на она у којима је Он себе јавио. Како ћеш се ти овенчати у дан Славе Његове ако немаш венац победе над страстима, које је Цар твој већ победио, оставивши ти узор? Када се јави у слави Својој, Цар царева и Господар господара ће бити видљив за све народе на земљи и носиће знамење страдања за нас. Ти, међутим, нећеш на свом телу имати ништа од Његових страдања. Због тога ће ти Он рећи: 'Не познајем те'. Тамо ћеш угледати све свете који су умрли за име Његово и који носе Његово знамење, те ћеш се постидети да се појавиш пред њиховим лицем. Испитај живот свих светих, па ћеш наћи да су трпели зло, али да нису враћали зло - једино је њихова крв вапијала Богу: 'Освети нас на онима који живе на земљи'. И ја, који сам волео покој, шта ћу рећи у онај дан када угледам пророке, апостоле, мученике и остале свете које су вређали али који нису враћали зло, већ су трпели без гнева. Јер, они знађаху да их на то не подстиче воља човечија, него ђавоља неправда. Док су их убијали, или камењем засипали, или спаљивали, или потапали, они се не гневљаху, већ се мољаху за мучитеље, то јест да им се опрости, знајући ко их подстиче да то раде.

8. Размотри себе самог, љубљени брате, види шта радиш и схвати своју помисао, то јест каква је пред Богом. Јер, онога часа нећеш ништа моћи сакрити, нити ће воља човека моћи да каже нешто друго од онога што јесте. Напротив, кад се оствари васкрсење, сваки ће да стане одевен у своја дела као у одело - било гресима, било правдом. Та дела ће говорити и сваки ће сам познати где му је место. Блажен је онај који се подвизавао, који је са себе свукао оно што би га повукло у геену, и који

се обукао у оно што ће га повући у Царство. Апостол говори: „Јер знамо, ако се наша земаљска кућа, телесни шатор, разруши, имамо здање од Бога, кућу нерукотворену, вечну на небесима“ (2. Коринћанима 5, 1). Време нашег живота је ништавно и ми се варамо мислећи на други начин све док нас не сустигне час наш и док се не ожалостимо вечним плачем.

9. Немојмо попуштати своје срцу, већ учинимо све што је у сили нашој да бисмо га сачували, молећи сваког часа благод Божију да нам помогне. Немојмо се гневити на ближње због речи које говоре из неразумности и не по својој вољи, већ по подстицању са стране. Служећи као оруђа непријатеља, они су туђи Богу, све док не буду позвани, и док не утекну са тог рђавог попришта. Побрините се, љубљени, за смирење у свему, трпите увреде и све што наилази, стално се упражњавајте у одсецању своје воље будући да она упропашћује све врлине. Онај чије су помисли исправно усмерене, са кротошћу одсеца своју вољу, бојећи се препирке као змије зато што руши дом душе и помрачује је, те она не види ништа од светлости врлина. Озбиљније испитајте ову проклету страст која се прикрада врлинама како би их упропастила. Ни Господ наш Исус Христос није узишао на Крст пре него што је Јуду уклонио из броја Својих ученика. Исто тако, ни један човек који не одсече ову бепчасну страст, не може да угоди Богу. За њом, наиме, иде све зло: нетрпељивост и таштина. У души онога који воли да се препире и који се држи високоумља живи све оно што Бог не воли. Оно што страсти срцу предлажу као Божије, по свим Писмима јесте лаж.

10. Смиреноумље долази од осуђивања самог себе, а напуштање своје воље ради ближњег са разумом показује смирење. Чистота јесте молитва Богу. Неосуђивање указује на љубав. Дуготрпљење подразумева да се ништа не помишља против ближњег. Богољубиво срце значи не враћати зло за зло. Безмолвије значи не занимати се за оно што нас не тиче. Сиромаштво је незлобиво срце. Владати својим чулима јесте мир. Подносити све јесте кротост. Милостиња је праштати. Све ово рађа одсецање своје воље. Оно ствара мир међу врлинама. Оно владалачко начело, то јест ум, чини безметежним.

11. Крај свега тога није ништа друго до оно што видим у свим Писмима: Бог од човека очекује само да се смирава пред ближњим у свему, да одсеца своју вољу у односу на све, да се увек моли Њему за пружање помоћи човеку, и да чува очи од сна заборављања и од заносне варке, зато што је природа људска лукава и колебљива. Дело, пак, Божије јесте да нас чува. Његова је сила да нам да силу да се сачувамо. Његов је покров да огради ништавност нашу. Његово је обраћење да нас обрати ка себи. Његова је захвалност да нам је дарује. Његово је да нам дарује благодат да му захваљујемо. Његов је покров да нас сачува од руке непријатеља наших. Његова је част и слава у векове векова. Амин.

12. Уосталом, препирање које немилостиво обара душу рађа се од причљивости, празнословља, препричавања, неуздраности, дволичности, настојања на свом мишљењу. Душа онога који ово поседује постаје бесплодна у врлини. После свега овога, ако се душа не озноји око сваке врлине,

неће моћи да достигне покој Сина Божијег. Немојте бити немарни за свој живот, братијо, и нека ум ваш не налази разне изговоре за злу лењост, како се не би истрошило ваше време пре него што доспете у покој Сина Божијег. А њега сачињавају: смирење у свему, незлобивост, одсуство мржње према било коме, непристрасност према било каквој ствари која није Божија, држање својих грехова пред собом, умртвљавање сваког злог дела. И Бог који не обмањује (Титу 1, 2) може да помогне нашој немоћи, по Својој штедрости. Амин.

